

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.02

**ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ
ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ**

Баранова Ю.В., асистент кафедри
романо-германських мов та перекладу

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стаття присвячена актуальній проблемі вдосконалення навичок аудіювання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні іншомовної компетентності майбутніх фахівців із перекладу. Надаються практичні поради та приклади цифрових ресурсів для вдосконалення та практики навичок аудіювання студентами-перекладачами.

Ключові слова: навички аудіювання, аудіювання з використанням ІКТ, формування іншомовної компетентності перекладачів, мовленнєва діяльність.

Статья посвящена актуальной проблеме усовершенствования навыков аудирования с использованием информационно-коммуникационных технологий в формировании иноязычной компетентности будущих специалистов по переводу. Предоставляются практические рекомендации и примеры цифровых ресурсов для усовершенствования и практики навыков аудирования студентами-переводчиками.

Ключевые слова: навыки аудирования, аудирование с использованием ИКТ, формирование иноязычной компетентности переводчиков, речевая деятельность.

Baranova Yu.V. SPECIAL ASPECTS OF LISTENING SKILLS PROGRESSION USING DIGITAL TOOLS

The article is dedicated to an actual problem of listening skills progression using information and communication technologies in foreign language competence forming of future translators and interpreters. The listening skill is characterised as one of the most essential type of speech activity in the process of foreign language learning. There was analyzed the influence of listening skills on the communicative skills forming of future translators and interpreters. In the modern society listening skills improving should be done with the help of ICT. Using ICT while practicing listening and learning foreign languages makes students interested and motivated, helps to develop their understanding and thinking skills. The principal benefit of using ICT in foreign language learning is that it makes the educational process student centred, independent, moreover students have opportunity to regulate and administrate the activities by themselves anytime and anywhere. Practical recommendations and examples of digital tools are given in the investigation in order to improve the practice of listening skills of students-translators and interpreters. There is a list of digital tools that may be used for listening practice, like mobile phone, smartphone, tablet, personal computer, mp3 player, projector, interactive board, etc. Among the variety of digital tools, the Internet plays the central role. Some of the online resources are YouTube, podcasts, webcasts, educational sites, news sites, online audio labs, audiobooks.

Key words: listening skills, listening using ICT, foreign language competence forming of translators and interpreters, speech activity.

Постановка проблеми. Інформаційна революція ХХІ ст. впливає на повсякденне життя всіх людей. Інноваційні технології відіграють одну з головних ролей у житті людей, змінюючи його стиль і впливаючи не тільки на повсякденне, але й на їх професійне життя.

Підготовка висококваліфікованих фахівців із перекладу зумовлена стрімким розвитком міжнародних відносин, різноманітністю ринку праці та постійним економічним розвитком країни.

Загалом професійна підготовка майбутніх перекладачів спрямована на формування їхньої комунікативної компетентності, що передбачає нормативно правильне й функціонально адекватне володіння всіма

видами мовленнєвої діяльності іноземною мовою на рівні, близькому до рівня носіїв цієї мови. Метою підготовки фахівців для будь-якої галузі є здобуття студентами необхідних для майбутньої діяльності компетенцій [3, с. 54].

Успішна мовленнєва діяльність перекладачів іноземної мови є показником їхньої професійної іншомовної компетентності, формування якої залежить від багатьох чинників. Найважливіші завдання навчального процесу – навчити майбутніх перекладачів розуміти мовлення, розвинути різні види мовленнєвої діяльності, а також комунікативну компетенцію. Найскладнішим видом мовленнєвої діяльності є аудіювання – процес сприйняття мовлення на слух.

Ця навичка є особливо важливою в професійній діяльності перекладача, і тому її розвиток та практика відіграють особливу роль у процесі формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців із перекладу. В умовах сучасного стрімкого розвитку інноваційних технологій з'являється можливість вдосконалення навичок аудіювання перекладачів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (далі – IKT), що зумовлює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання сучасних інформаційних технологій в освіті досліджували Б. Гершунський, В. Безпалько, М. Жалдак, Р. Гуревич, Л. Романишина та ін. Питання процесу викладання і вивчення іноземних мов із застосуванням інформаційних технологій аналізують у своїх дослідженнях Л. Морська, В. Краснопольський, Є. Полат, П. Сердюков, І. Роберт та ін. Теоретичні і практичні засади підготовки перекладачів досліджено в працях М. Варшауера, І. Алексєєвої, Л. Латишевої, Т. Коваля, П. Ньюмарка, Г. Мірама, Л. Размжоу, А. Чужакіна, Д. Соєра та ін.

Питання аудіювання як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції досліджували Н. Єлухіна, А. Гордеєва, Р. Миловидова, І. Лисовець, Г. Рогова, С. Ніколаєва та ін.

Враховуючи вищевикладене, можемо зробити висновок, що питання «формування іншомовної компетентності перекладачів», «використання IKT в освітньому середовищі» та «проблеми аудіювання» досліджувалися різними науковцями як окремі явища. Питання розвитку навичок аудіювання з використанням IKT у формуванні іншомовної компетентності майбутніх фахівців із перекладу є частково розглянутим і потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання – розглянути аудіювання як основний вид мовленнєвої діяльності та складову частину формування іншомовної компетентності майбутніх перекладачів; дослідити питання розвитку навичок аудіювання з використанням IKT у процесі іншомовної підготовки перекладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Компетентність майбутніх перекладачів є професійно-особистісною характеристикою, яка виявляється в характері суб'єктивності майбутніх філологів у навчальній діяльності, забезпечує їх готовність і здатність виконувати професійні функції відповідно до поставлених стандартів і вимог; їх бажання й уміння створювати нову реальність на рівні цілей, змісту технологій, а також розуміння і цілісне бачення майбутніми перекладачами змісту освіти і

конкретної ситуації в ньому як гуманітарного феномену [7, с. 167].

Майбутнім перекладачам життєво необхідно постійно вдосконалювати та працювати над своєю комунікативною компетенцією, оскільки від цього безпосередньо залежить професіоналізм і затребуваність майбутнього фахівця з перекладу. Комунікативна компетенція – вміння, здатність вирішувати завдання спілкування, реалізувати цілі спілкування за допомогою мови [4, с. 12].

Розвиток іншомовної комунікативної компетенції є головною метою вивчення іноземної мови. Соціокультурна, мовленнєва та мовна компетенції є компонентами іншомовної комунікативної компетенції. Соціокультурна компетенція включає в себе країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетенції. Мовленнєва компетенція складається з чотирьох навичок мовленнєвої діяльності: говоріння, письма, аудіювання та читання. Мовна компетенція включає в себе знання з граматики, лексики, орфографії та фонетики і, відповідно, формування граматичних, лексичних, фонетичних, морфологічних, орфографічних, синтаксичних, каліграфічних і графічних навичок.

Основні види мовленнєвої діяльності поділяються на продуктивні (говоріння і письмо) і рецептивні (аудіювання і читання). Продуктивні види мовленнєвої діяльності спрямовані на відтворення і повідомлення інформації, а рецептивні – на її отримання та прийом. Під допоміжними видами мовленнєвої діяльності розуміємо комбінацію основних видів, наприклад, запис почутої інформації, переклад, усне відтворення раніше прочитаного або почутого тексту й інше [5, с. 122].

Оскільки професійна діяльність майбутнього перекладача безпосередньо пов'язана з рівнем розвитку його мовленнєвої діяльності, особливу увагу студентам-перекладачам слід приділити розвитку та практиці навиків аудіювання.

Аудіювання не є ізольованим видом мовленнєвої діяльності, оскільки тісно пов'язане з говорінням, читанням і письмом. Розвиток навичок аудіювання готове до процесу говоріння, що сприяє формуванню навичок мовленнєвого сприйняття на слух. Тому аудіювання є підготовкою до певної реакції на інформацію, а не тільки засобом спілкування.

Аудіювання є основою комунікації, оскільки знання іноземної мови – це можливість комунікації зносієм цієї мови, а аудіювання – це розуміння мовця з подальшою можливістю реагування (діалог, монолог або навіть письмова відповідь на почуту інформацію) [5, с. 124].

Для формування компетенції в аудіюванні необхідно звернути особливу увагу на соціокультурні відмінності усного мовлення тією чи іншою іноземною мовою порівняно з рідною мовою та / або іншими відомими студентам іноземними мовами. Якщо такі відмінності не будуть засвоєні, то правильне розуміння оригінальних автентичних аудіотекстів стане вкрай утрудненим [2, с. 220–221].

Оскільки аудіювання є ключовою навичкою для майбутніх фахівців із перекладу, надзвичайно важливим є розвиток і постійна практика цієї навички під час формування іншомовної компетентності. У зв'язку з сучасною інформаційною зорієнтованістю суспільства та стрімким розвитком цифрових ресурсів і поширенням мережі Інтернет, окрім традиційних шляхів навчання аудіювання, з'явилося безліч можливостей практикувати цей вид мовленнєвої діяльності за допомогою ІКТ.

Перевагами використання цифрових ресурсів в освітньому середовищі є: різноманітність ресурсів, доступність у будь-який час, наявність матеріалів за різними рівнями мовної підготовки студентів, автентичність матеріалів, аудіо- та відеоресурси, заощадження часу та коштів.

Послідовність використання цифрових ресурсів можна окреслити таким чином: запропонувати студентам цікаве завдання – заохотити студентів до участі у визначені ресурсів – запропонувати студентам цифрові ресурси – переконатися у вмінні студентів користуватися цими ресурсами – перейти до виконання студентами завдання.

До ІКТ, за допомогою яких можна практикувати аудіювання, належать YouTube, радіо- та телеканали, Open Course Ware, подкасти, вебкасти, онлайн-лабораторії з матеріалами для аудіювання. Розглянемо їх детальніше:

– *YouTube* (www.youtube.com) – потужний канал, що може використовуватися для практики аудіювання. Перевага таких сайтів із погляду вивчення іноземної мови полягає в тому, що студент має можливість почути приклади повсякденної мови, якою говорять звичайні люди. Студенти можуть переглядати відео необмежену кількість разів і швидко вдосконалити навички вимови та розуміння. Також існують відео, розроблені спеціально для вивчення іноземної мови.

– *Освітні сайти*, присвячені вивченю саме англійської мови (<http://education.a.b.c.net.au>, australianetwork.com/studyenglish, [www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish](http://bbc.co.uk/worldservice/learningenglish)).

– *Подкасти* – це аудіофайли, що можуть бути завантажені на мобільний телефон, комп’ютер або MP3-плеєр.

Подкастинг є навчальною мобільною технологією (mobile learning technology), яка використовується в зарубіжній педагогіці й активно впроваджується в навчальні програми провідних навчальних закладів світу. З часів своєї появи подкастинг почав широко використовуватися викладачами ВНЗ для розміщення своїх лекцій, майстер-класів у вигляді доступних до завантаження звукових файлів. Багато університетів мають або власні платформи для розміщення відеотрансляцій та аудіолекцій, або користуються можливостями всесвітньо відомих платформ для розміщення відеофайлів, наприклад: YouTube, Vimeo та ін. Серед найвідоміших відео- й аудіолекцій – матеріали Массачусетського технологічного інституту, Гарварда, Стенфорда, Кембридж, Берклі, Єльського університету, Оксфорда [6].

Подкасти та вебкасти для практики навичок аудіювання: <https://www.bbc.co.uk/podcasts>, latrobe.edu.au/news/podcasts, <https://sydney.edu.au/news-opinion/podcasts.html>, upclose.unimelb.edu.au).

– *Сайти новин*, як, наприклад, VOA News (<https://www.voanews.com>), на якому новини записуються спеціально для людей, що вивчають англійську мову. Кожний сюжет має транскрипцію. Okрім новин на сайті, представлена й інформація про культуру та історію Америки.

Новини англійською мовою та-ж можна прослухати на сайтах www.breakingnewsenglish.com/, <https://www.bbc.co.uk/newsround>.

– *Онлайн-лабораторії з матеріалами для аудіювання* (www.esl-lab.com, <http://www.elllo.org>) дають студентам доступ до автентичних матеріалів від спікерів по всьому світу. Це підвищує рівень мотивації студентів до навчання, оскільки вони мають можливість прослуховувати спікерів із різними акцентами та виконувати тематичні завдання онлайн. Така практика є дуже ефективною в супроводі з ІКТ (інтерактивною дошкою та проектором) в аудиторії під час заняття, з дополненням навчального процесу вправами та завданнями відповідно до етапів аудіювання.

Оскільки навички аудіювання дуже рідко практикуються студентами в позанавчальній час, прослуховування аудіокниг на власному MP3-плеєрі, наприклад, librivox.org та [https://www.audible.co.uk](http://www.audible.co.uk), є ще одним цифровим ресурсом, що допомагає вдосконалювати ці навички. Студенти із задоволенням прослуховують розділи книг на своїх пристроях, оскільки це не нагадує їм процес навчання.

У роботі з аудіоматеріалами виділяють три етапи: дотекстовий (before listening), етап прослуховування тексту (while listening) та післятекстовий (after listening). Дотекстовий етап спрямований на розвиток мотивації і формулювання настанови на первинне прослуховування тексту. Це можуть бути такі завдання, як обговорення питань до прослуховування, здогадування за заголовком, ілюстраціями, новими словами про зміст тексту, бесіда за проблематикою тексту. На цьому етапі викладач повинен зняти мовні труднощі, з якими можуть зустрітися студенти. Під час першого прослуховування студенти намагаються зрозуміти зміст, виконуючи завдання дотекстового етапу. Однак прослуховувань може бути декілька, і студенти можуть виконувати різноманітні завдання: вставити пропущені слова у текст, знайти словосполучення, що вживаються у тексті без змін; вказати, які означення до слів зустрічалися в тексті, завершити речення, знайти еквівалент до прослуханих слів. Післятекстовий етап – це подальша робота над текстом, його використання для розвитку навичок усного та письмового мовлення: завершити речення; знайти еквівалент до прослуханих словосполучень [1].

Сучасні смарт-технології (мобільні телефони, планшети та плеери) дозволяють практикувати та вдосконалювати навички аудіювання поза навчальним закладом та аудиторією. Завдання викладача полягає в правильній мотивації до застосування технологій у позанавчальний час.

Те, що студенти спроможні зрозуміти пісню, автентичний фільм, кліп або розмову англійською мовою без допомоги викладача, дуже сильно стимулює їхню мотивацію. Підвищення мотивації, яке сприяє збільшенню практики, позитивно впливає на розвиток навичок аудіювання.

Впровадження інноваційних технологій з метою розвитку навичок аудіювання, а саме мережі Інтернет, зумовлює сприйняття та розуміння навколошнього світу через аудіювання: студенти мають доступ до матеріалів поза навчальним закладом у будь-який час, можуть контролювати швидкість програвання аудіотексту та прослуховувати його необмежену кількість разів. Цей процес сприяє створенню студеноорієнтованого навчального середовища й автономії студентів.

Постійна практика аудіювання сприяє розвитку у майбутніх фахівців із перекладу таких субнавичок:

Розуміння головної думки аудіотексту – прослуховування тексту цілісно для розуміння його змісту, без надавання значення

деталям. Розвиток цієї субнавички можливий за допомогою новин, коли студенти їх прослуховують і занотовують головну ідею. Виконання цього завдання також можливе з використанням комп’ютерів, планшетів і смартфонів.

Розуміння деталей аудіоматеріалу – прослуховування тексту з метою виявлення певних деталей або інформації. Приклад завдання для практики: використовуючи інтернет-карти або Googlemaps, знайти на мапі місто. Програється аудіо- або відеоматеріал про це місто (наприклад, із сайту <https://www.esolcourses.com/content/topicsmenu/listening.html>), на післятекстовому етапі виконується вправа true / false на базі прослуханого матеріалу.

Визначення інформації, яка була недостатньо чітко викладена або пропущена – прослуховування з метою встановлення інформації за підказками та на основі попередньо відомої інформації, а не безпосередньо в аудіотексті. Студентам пропонують прослухати декілька автентичних аудіоматеріалів на певну визначену тему та вгадати назву теми. Завдання можна виконати за допомогою диктофона або смартфона.

Навички сприйняття з розрізненням індивідуальних особливостей звуків – здатність розрізнати спільні риси та відмінності звуків як ключова навичка на фонематичному рівні.

Навички сприйняття з розрізненням інтонаційних моделей – здатність правильно розрізнати звуки, наголос та інтонацію. Інтонаційні моделі можуть передавати як граматичне, так і емоційне значення й уможливлюють розуміння студентами намірів спікера, рівня зацікавленості та залученості.

Розуміння різних акцентів – здатність розуміти різні акценти мовців. Студенти, зазвичай, дещо легковажно ставляться до різноманітності акцентів і можуть зіштовхнутися з труднощами, почувши їх вперше. Незрозумілий акцент може вплинути на здатність студентів розуміти текст. Для практики цієї субнавички обираються аудіотексти 4–6 спікерів із різними акцентами та з різних країн спільної тематики (наприклад, із сайту <http://www.elllo.org>). На післятекстовому етапі обговорюються відмінності особливостей мовлення спікерів (швидкість, словниковий запас, тривалість розмови й акцент).

Обираючи ІКТ для практики навичок аудіювання, необхідно переконатися, що: всі студенти мають доступ до мережі Інтернет, як в аудиторії, так і поза її межами; всі студенти мають доступ до цифрового прила-

ду, на якому буде відтворюватися аудіо- чи відоматеріал (комп'ютер, мобільний телефон, планшет).

Сучасні студенти-перекладачі проводять все більше і більше часу онлайн. Вони не лише читають, а й слухають і переглядають контент, підписуються на відеоблоги та записують себе. Це чудова можливість мотивувати студентів до самостійної практики навичок аудіювання поза навчальним середовищем для формування іншомовної компетентності.

Для того, щоб мотивувати студентів практикувати навички аудіювання за допомогою ІКТ, необхідно:

- знайти вправи та завдання, цікаві студентам;
- запропонувати студентам різноманітність вправ на вибір;
- впровадити формат співпраці;
- чітко визначити те, що вимагається від студентів;
- студенти мають чітко розуміти мету завдання (закріпити вивчений матеріал, нові знання або практичні навички, підготуватися до наступного заняття, проявити творчий потенціал, згенерувати нові ідеї);
- студенти мають завжди отримувати оцінку зробленої роботи та відчувати цінність своєї праці.

До переваг використання ІКТ у самостійному розвитку навичок аудіювання належать можливості: регулярної практики, що веде до зростання впевненості в своїх знаннях; прослуховування матеріалу необмежену кількість разів, на необхідній для сприйняття швидкості; робити паузи, де необхідно; позбавитися дискомфорту через порівняння з іншими студентами; обрати матеріал, що відповідає індивідуальним потребам і рівню володіння мовою; обрати записи з транскрипцією, глосаріями та тестами.

Висновки з проведеного дослідження.

Враховуючи вищевикладене, можемо зробити висновок, що успішне оволодіння аудіюванням як видом мовленнєвої діяльності уможливлює оволодіння звуковою стороною іноземної мови, дає можливість людині розуміти та сприймати те, що їй повідомляють, і відповідним чином реагувати на це, сформувати відповідь на сказане опонентом, що складає основи діалогічного мовлення. Сучасні мовознавці визначають

аудіювання як засіб розвитку іншомовної комунікативної компетенції. Шляхом вдосконалення навичок аудіювання майбутніх фахівців із перекладу відбувається розвиток їх здібностей до спонтанного іншомовного спілкування як у культурно-побутовій, так і в професійній сферах.

За сучасних умов стрімкого розвитку інформаційного середовища використання ІКТ для розвитку та практики навичок аудіювання у процесі формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців із перекладу відкриває нові можливості в іншомовній підготовці. Впровадження сучасних засобів ІКТ у практику аудіювання майбутніх перекладачів сприяє підвищенню мотивації до навчання, самооцінки, активності на заняттях, персоналізації навчального процесу, надає доступ до автентичних матеріалів, формує глобальне мислення, культуологічні та лінгвістичні знання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березовська О.В. Розвиток навичок аудіювання на заняттях з іноземної мови. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди». 2014. Вип. 31. Т. IV (12). 384 с.
2. Голотюк О.В. Особливості аудіювання у ВНЗ. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 64. С. 220–224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2013_64_47.
3. Дяченко М.Д. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців-перекладачів. Міжнародный научный журнал «Интернаука». 2017. № 1 (23). Т. 1. Педагогические науки. С. 54.
4. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи. Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: монографія. К.: Глухів: РВВ ГАПУ, 2005. С. 10–18.
5. Нікітіна Н.С. Особливості навчання видам мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови професійного спрямування. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філологія. Педагогіка. 2014. Вип. 4. С. 121–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2014_4_16.
6. Пилипенко О.П. Новітні технології (подкаст) в навчальному процесі ветеринарних ВНЗ. Науковий вісник НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2015. № 192. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Pedagogica/article/view/3149/3074>.
7. Сімкова І.О Особливості формування фахової компетенції в майбутніх перекладачів. Наука і освіта. 2013. № 3. С. 165–168.